

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 5. NOVEMBRA 1914 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 10.

Krvavi poraz Srbov na Romanji planini.

Turčija v vojski z Rusijo. ☉ Iz življenja srbskih četašev. ☉ Evropi primanjkuje denarja. Požar v ladjedelnici v Tržiču. ☉ Iz bojev ob reki Visli. ☉ Padli junaki. ☉ Ljubljancan na „Zenti“. ☉ „halo! Menaža je prišla!“ ☉ Odlikovanje v Mladiki. ☉ Domače slike.

Zadnja morska bitka.

Slika iz bodočnosti.
(Konec.)

Razgovor je bil kratek.

»Ali boste mogli obvladati ta veter?« je vprašal kapitan ladje-matice.

»Upam,« je odgovoril lahkomiselno mladi letalec. »Ob takem dnevu sem rajši

balo in omahnilo. Toda takrat je kapitan Meriles našel svoj cilj. Pritisk na ventil zgoščenega zraka in z velikansko naglico je zasikal omot dinamita v globočino. Eden sovražnih torpedoplanov se je izpremenil v oblak ognja in pare in izginil v globočini.

V tem trenutku je privršal japonski aeroplan in začel z omotično naglico stre-

ročnik Horton stresel in segel z desnico proti ušesu. Ko je potegnil roko nazaj, je bila krvava. Toda samo za hip je trajala ta slabost, potem se je zopet zavedel.

»Ranjen?« je vzkliknil kapitan Meriles.

»Nič posebnega!« je zavpil Horton in kapitan je streljal z revolverskimi topovi naprej na japonski aeroplan. Horton je opazil, kako sta omahnila oba topničarja sovražnega letala mrtva na svojih sedežih. Ne da bi se moglo braniti in razoroženo, je odletelo japonsko letalo nazaj. Horton je pa prodiral naprej, dokler ni s svojim letalom v dvatisočmetrski višini obvisel ravno nad kitajsko poveljniško ladjo »Čung-Jung«. Tukaj je zagledal Horton prijatelja, svojega starega letalnega učitelja Morfisa, ki je tudi na »Valkiri« visel v zraku. Tudi njemu so bili strežniki-topničarji pri topovih postreljeni, da se ni mogel bojevati, niti metati dinamita.

Kapitan Meriles je pa stopil zopet k dinamitnim cevem in vržel celo reko razstreliva na krov kitajske poveljniške ladje. Toda ladja »Čung-Jung«, po naše »vztrajnost v središču«, je bila v čast svojemu imenu! Dočim je ona metala ogromne granate na angleško ladjevje, je njen nenavadno močen oklopni krov odbil vsak napad.

Zaman so metali angleški aeroplani množine stotov dinamita na to ladijsko pošast. Krov je vzdržal in topovi japonskih torpedoplanov so sestreljevali angleška letala drugega za drugim iz ozračja.

Stari angleški letalec Morfis, ki se je tam v družbi dveh trupel in tisoč kilogramov dinamita zibal v zraku, je pregledal solnčno morje in bojne vrste obeh nasprotnikov. Opazil je, da se nagiba usoda v nesrečo Angležev, da bi bilo treba samo še zadnjega silnega napora in angleška bojna vrsta v centru bi bila predrta in ločeni krili strti.

Morfis je mislil po svoje o življenju in smrti. Odločil se je, da po zmagi azijskega ladjevja na noben način ne bo živel več, za zmago angleškega brodovja pa da rad umrje. Osivel je v vojaški službi in je menil, da mu je smrt že dolgo prizanašala.

Turčija začela vojsko z Rusijo. Arabci molijo za zmago avstrijsko-nemškega orožja.

na aeroplanu, kakor pa na razbitem torpedoplanu! Ali imate kako »Valkiro« zame?«

»Valkira«, mogočen, z razstrelivi težko naložen aeroplan, je bil že pripravljen. Nekaj minut pozneje je sedel poročnik Horton na zavarovanem prostoru, odkoder je vodil aeroplan, za njim pa njegov dosedanji kapitan Meriles, ki je bil zaposlen pri cevah, katere so imele spuščati dinamit na sovražnika.

Orjaški žerjav, ki je bil pritrjen na jamboru ladje-matice, je zagrabil oklopno letalo in ga dvignil do petdeset metrov visoko. Sikajoč in piskajoč so se pognali propelerji. Kljuka na žerjavu je izpustila in za trenutek se je zdelo, kakor bi hotelo oklopno letalo telebniti iz ozračja na tla. Tedaj je pa švignilo preko grebenov valov in se v vijugah dvigalo više in više.

To je bilo kapitanu Merilesu že drugič v življenju, da je sedel v aeroplanu. Z občudovanjem mu je obvisel pogled na zelenem, od solnca ožarjenem morju tam doli, katerega gladina se je globoko in vedno globlje pogrezala in je ležala že dvatisoč metrov pod aeroplanom. Iz te višine je mogel natanko opaziti angleške podmorske čolne, ki so se ravnokar vračali od napada na azijsko središče. Akoravno so ležali deset metrov pod vodo in so bili z morske gladine popolnoma nevidni, se jih je moglo iz te višine zelo razločno opaziti.

Zdaj je priletela »Valkira« nad skupino kitajskih torpedoplanov. Samo za las vstran je švignila granata mimo propelerjev, in letalo se je nevarno zakole-

ljati iz revolverskih topov na angleško »Valkiro«.

Kapitan Meriles je imel polne roke dela, da je naperil svoje topove proti temu novemu nasprotniku.

Bang! bang! bang! Rat! rat! rat! je treskalo in žvižgalo v dvatisočmetrski višini skozi ozračje. Za trenutek se je po-

Srbski četaši in vojaki si pripravljajo kosilo.

Zadnja pomorska bitka.

»Zvižgaje je švignil Morfiso v aeroplan naravnost na poveljniško ladjo »Čung-Jung«.

Tedaj se je zgodilo nekaj, kar je Hartona, ki je bil sicer močnih živcev, zelo pretreslo.

»Izgubil je oblast nad strojem!« je zavpil kapitan Meriles in medtem divje stiskal Hortonovo ramo.

Z naglim sunkom se je Morfiso v aeroplan, ki je bil tritisoč metrov visoko, postavil strmo navpik in zdaj kot težek kamen padal iz svoje višine. Zvižgaje je švignil mimo tisoč metrov niže visečega Hortonovega stroja naravnost na poveljniško ladjo »Čung-Jung«.

Avstrijec, Oger in Nemeč,

ki se skupaj zdravijo v avstrijski bolnišnici, na prijateljskem izprehodu.

Instinktivno so opazili kitajski torpedolanci nevarnost, ki preti njihovi admiralni ladji. Uničujočo točo krogel so metali drvečemu aeroplanu nasproti, da so se mu oklopna krila razletavala, na tisoč kosčkov razbita, na vse strani. Toda za malo sekund, ko je še trajal ta divji padec, niso več mogle krogle izpremeniti smeri padajočega letala.

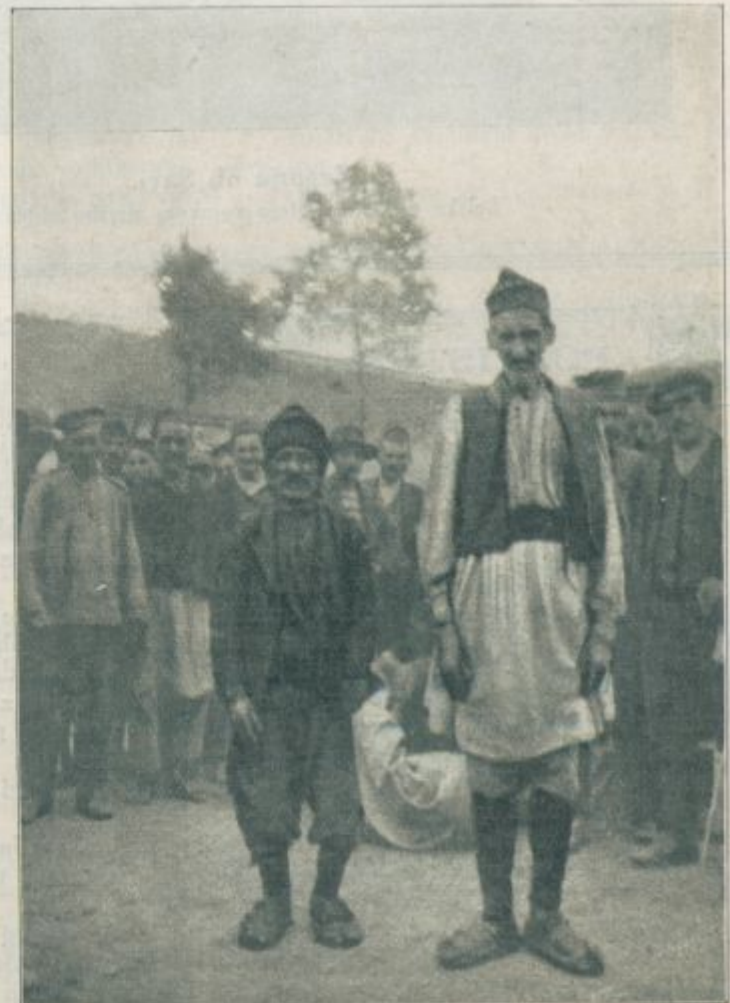
Eno sekundo še in z grmečim udarom je padlo Morfiso v letalo na težki

oklopni krov ladje »Čung-Jung«. Za del sekunde se je zdelo, da je tam mirno obležal. Nato se je slišal v zraku oster, kratek pok dinamične eksplozije. Oklopni krov se je prelomil kot tenka ledena skorja na ribniku, kotli so počili in en sam ognjen zubelj je švignil proti nebu. Vnele so se municijske

Evropi primanjkuje denarja.

Sodčki, napolnjeni z zlatom, pred odhodom iz Njujorka v Evropo.

Dva srbska četaša,

imenovana David in Golijat.

Požar v ladjedelnici v Tržiče (Monfalcone). Pogled na delavske hiše, ki so bile v nevarnosti, da zgoré. (Levo.) — Ladjedelnica z nedogotovljeno vojno ladjo, ki se je na doslej še nepojasnjen način vnela. (Desno.)

zaloge azijske admiralne ladje. V tri dele se je prelomilo ogromno, sedem tisoč ton težko telo poveljniške ladje ...!

In zopet nato je valovilo zeleno morje, kot bi angleškega letala in sovražnikove ladje sploh ne bilo.

Usoda dneva se je obrnila. Ko je napačilo jutro, ko je poljubilo solnce vzhodni rob neizmerne morske gladine, tedaj sta dve tretjini azijskega brodovja ležali na morskem dnu, dočim je zadnja tretjina ušla težko poškodovana na južozahod.

Angleško ladjevje se je pa zmagovito sicer, toda zelo razredčeno vrnilo nazaj v luko Gale.

Davno se je že spustil Horton z »Val-kiro« na ladjo-matico in kapitan Meriles je sedel v ladijski kabini in izpopolnjeval s tresočimi rokami svoje zapiske. Toda to niso bile vesele misli, misli srečnega zmagovalca, ki so ga pri delu spremljale.

Ona strašna morska bitka je uničujoče delovala na živce vseh sodelujočih. Pokazala jim

je smrt v strašnih oblikah. Na tisoče ljudi je bilo raztrganih, ožganih, potopljenih. Ti so bili le igračke onih ogromnih, plavajočih in letečih rušilnih strojev, katere je človeški um komaj iznašel in ustvaril. Tako so delovale strahote one edine morske bitke angleško-azijske vojne dobro vsaj v tem oziru, da je bila ta bitka za dolgo zadnja, da, morda bo ostala za vedno zadnja morska bitka.

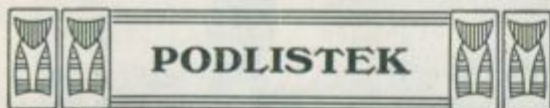

Zagorje ob Savi.

Šolska dekleta pletejo vojakom zimsko obleko.

Herman Kusmanek, fml., bivši divizionar ljubljanski, hrabri branitelj Pžemišla.

Albanska špijonka.

Povest iz balkanske vojske. Spisal Ivan Dolinar.
(Konec.)

Ko ga je Milena videla v reki ljudi, se je razdražila. Že ga je hotela uničiti; pa se ji izgubi v hipu, ko bi se bila morala izpolniti njena največja želja. Videti je hotela njegovo smrt, pa ga morda ujamejo sovražniki, morda se mu posreči uiti in napasti Bitolj. Obstala je, krčila pesti in si grizla ustnice. Plačala je kavo, ko se je pomirilo na ulici in odšla.

V njej je gorel strasten ogenj, čutila je, da jo peko lica, vsa njena kri je vzburkano plala po njej. Kakor nikdar, je čutila v teh hipih žejo po umoru, po majorjevi krvi. Bila je strašna. Morda je vplivalo nanjo tudi razpoloženje drhali. Šla je po ovinkih za množico, da poišče svoj plen. Bila ni več ženska, bila je prihuljena tigra, kateri se vzbudi vsa prirojena besnost, ko vidi, da se ji dolgo zaželjeni plen umika.

Trepetala je, mislila na majorja in zasklelo jo je, ko se je spomnila, da ima prstan v žepu.

»Izgubi ga, preden ga dosežem.«

Stisnila je zobe, dvignila pest in se obrnila po ulici za množico.

»Maščujem se, maščujem!«

Ni še dobro zavila po drugi ulici, ko je začutila na rami težko roko:

»Stoj!«

Za njo je stal velik turški častnik in se režal v obraz.

»Ti, mladi postopač, imaš sumljivo postavost, pojdi z menoj! —

»Pustite me!«

»Že glas je čuden!« — se je smejal in držal roko na samokresu. »Najbrž si ženska!«

Vzkliknila je:

»Pustite me; vohunim v prilog Turkom.«

»V prilog Turkom — pa vohuniš v Bitolju! — Alo, z menoj!« zarohnel je nad njo, nastavljal ji na čelo samokres in zavpil:

»Stopaj!«

Milena je bilo za čas. Ni se bala za življenje; a sedaj ji je bil čas dražji od njega.

»Tukaj so moji papirji!« je rekla in segla po legitimacijo.

»Kaj papirji — zame si ti papir! — Naprej.«

Šla sta k poveljniku trdnjave, v Mileni je prekipevala jeza in nestrpnost. »Zdaj je konec vsega!« si je rekla in oči so ji zagorele tajne strasti. »Ne, četudi ga poiščem v najhujši bitki. Moje oko nosi njemu smrt.«

»Kdo si?« jo je nagovoril poveljnik, ko je naznanil častnik, česa jo dolži.

»Tista, ki je rešila armado Šekri-paše pogina!« je poudarila neustrašeno Milena in stopila korak naprej.

Poveljnik je osupnil in zarohnel:

»Da si laže prišla vohunit v trdnjavo!«

»Ne,« je odgovorila. »Tukaj pismo od Ali-paše!« Pomolila je pismo. Ko je prečital, je vstal in se ji priklonil.

»Alah je z Vami, zvezda bitoljska — a tukaj je pisano, da je še nekdo z Vami. Kje je Vaš spremljevalec?«

Milena ni trenila z očmi, ampak mirno stegnila roko po pismu in omenila:

»V mestu; na poti k Vam me je ustavil ta gospod.«

Pakazala je na častnika.

PO SVETU

Svetovna vojska.

Na severu se je Rusom posrečilo, da so s pomočjo velikanskih vojnih sil vrgli nazaj avstrijske in nemške čete, ki so prodirale proti Ivangorodu in Varšavi. Nemci so bili le še 15 km oddaljeni od Varšave, zato je razumljivo, da so Rusi zastavili vse svoje moči, da preprečijo padec te važne trdnjave. — Na jugu se ne bijejo odločilne, dolgotrajne bitke kakor na severu in zahodu, temuč obstoji vojska iz manjših prask, ki se vrše skoro ob celi srbsko-avstrijski meji deloma v našem, deloma v srbskem ozemlju. Med uspehi nam je zaznamovati zmagó na Romanji planini, s katero je padla važna srbska postojanka v naše roke.

Najstrašnejši boj se bije še vedno na zahodu, ob belgijski morski obali, med Nemci ter Francozi in Angleži. Vojni poročevalci pripovedujejo, da se sovražnika borita z isto odločnostjo; topovi ne počivajo ne dan, ne noč, smrt kosi tisoče. Zmagá se nagiba sedaj na to, sedaj na ono

Srbi se umikajo iz bosenskega mesta.

Ljubljana. Odlikovanje v Mladiki. 26. oktobra je bil topničar M. Wencel (X) odlikovan s hrabrostno svetinjo I. razreda. Ob odlikovancu stoje: dr. Leo Kreft (1), prof. dr. Hesse (2), pisat. dr. Kraigher (3), major R. Kollaritsch (4), superior msgr. K. Kokalj (6), polk. zdravnik dr. M. Slavik (7), računovodja Weisz (8). Zadaj več požrtvovalnih dam in sanitetno moštvo Liceja.

stran — toda slednjič bo zmagal vztrajnejši. Angleške bojne ladje, ki so doslej bile skoro brez dela, posegajo v boj na suhem in z morja obstreljujejo nemške postojanke.

Neutrlni državi Italija in Grčija sta se poslužili zmed v Albaniji ter sedanjega vojnega položaja in sta — gotovo v sporazumu z našo vlado — zasedli nekatera važna mesta v Albaniji.

Zadnje dni je stopila tudi Turčija iz nevtalnosti ter začela vojsko z Rusijo. Pričakovati je tedaj novih vojnih napovedi, novih bojov in

novih bojišč v Afriki in Aziji. Vojni požar že sega preko mej Evrope.

Kolera.

Nalezljive bolezni, piše neki dopisnik iz Pžemišla, ne povzročajo med armado posebne škode. To sem dobro vedel in vendar me je silno pretreslo, ko sem videl prvega vojaka obolelega od kolere. Sključen je ležal na nosilih. Prepaden je bil, tenkega nosu, široko odprtih oči, in je bolestno strmel predse. Drugi je, še z vso opremo, čepel na kameniti stopnici, držal puško ravno pred seboj in se je krčevito oprijemal. Vprašali smo ga, kaj mu je, in nam je potožil, da ga boli v drobovju. Odpeli smo mu telečak in poklicali sanitetce.

»Ne obupaj, bo kmalu bolje!« mu je rekel eden izmed nas.

Možu so se udrle solze iz oči; rekel je samo:

»Ženo imam in dva otroka.«

»Ta dama sme bivati v Bitolju in Vi, gospod stotnik, ste ji na razpolago s petimi preoblečenimi možmi. — Kadar dá znamenje, ujemite, kogar pokaže.«

Častnik je salutiral.

»Pokorno javljam, da smo moža že ujeli.«

»Ne,« je rekla Milena, »ta ni bil pravi.«

Častnik jo je jezno pogledal, ker mu je ugovarjala, pa ni rekel ničesar.

Poveljnik ju je odpustil in njo povabil popoldne k sebi.

Milena je radostno zapustila njegov stan in skoraj tekla na ulico. Njena ura je kazala, da je zapravila skoraj eno uro časa.

»Kje je Jordaković?«

V kavarni ga ni bilo. Povedali so ji, da se je vrnil in zopet odšel. Šla je po ozkih ulicah, ki so bile polne nesnage, zavila je na desno, zavila na levo in že obupala; majorja nikjer. Čim bolj si je dokazovala, da ga mora najti, čim bolj jo je stiskalo v prsih strasti po maščevanju, tembolj ji je upadalo upanje, da ga zopet najde. Začela je že postajati okoli kavarn in kukati vanje, ko je zaslišala nekje na trgu glasno vpitje:

»Alah skrbi za nas; preje, kupite preje!«

Obstala je in si oddahnila.

»To je on, Jordaković,« je skoraj vzkliknila in pospešila korake. Stal je sredi tropa ljudi in se rotil napram staremu Turčinu, ki je kupoval od njega, da njegove preje ne prebije srbska krogla.

»Alah je dober, čuval je moje ovce pred vragom in njih volna je dobra kakor moj sin,« se je obrnil proti Mileni in njegove oči so se zasvetile veselja.

»Ali si prodal, Ahmed?« jo je vprašal.

»Prodal« je rekla.

»Pridaj no, še petdeset piastrov daj in potem vzemi, če ne pa pusti,« je vpil nad Turčinom. Ker se je ta obotavljal, je vrgel vrečo čez ramo in se obrnil proti Mileni.

»Pojdi!«

Nista poslušala Turčina, ki je vpil za njima in jima ponujal štirideset piastrov več.

»Kod ste hodili? Iskal sem Vas!«

»Z isto pravico bi lahko vprašala sama. Vzela Vas je val; ker Vas ni bilo, sem si ogledala okolico. Od severne strani se lahko vse opazuje.«

Ko sta prehodila sto korakov, je rekla:

»Trudna sem in žejna, stopiva v kafano nazaj, tam napraviva načrt.«

Major ni ugovarjal. Smilila se mu je, ker je bil prepričan, da trpi samo radi njega. Res je trpela, res samo radi njega in to trpljenje je terjalo njegovo smrt, da se uteši, terjalo njegovo muko in ponižanje.

»Alah je dober!« je začel proti Turčinu, ko sta vstopila. »Obesili so psa, poginil je.« Zdelo se mu je, da ga ta beseda zaduši, krvavelo mu je srce, ko je kriknil njegov rojak na vrvi in je posinel. »Samo jeknilo je v njem in iztegnil se je.«

Milena si je potihem rekla: »Kmalu boš tudi sam jeknil.«

Sedla sta v kot in Milena se je sklonila k njemu.

»Obesili so ga?«

»Grozno!« je rekel Jordaković. »Postreljal bi jih, da bi ne ostalo od te svojati drugega kakor zemlja.«

»Če ne bo zemlja kdo drugi!«

»Kaj mislite?«

»Nič drugega,« je rekla, »kakor da boš v kratkem ti sam visel, razbojnik.«

Takrat je izbruhnulo iz nje, kar je dolgo hranila v srcu. Potegnila je samo-

Ranjenci v dež. dvorcu v Ljubljani. Ranjenci berejo časopise. (Levo.) — Ranjenci v veliki deželnozborski dvorani pri zabavi. (Sreda.) — Usmiljenka pripravlja obveze. (Desno.)

Bilo je zelo strašno gledati moža, ki je jokal.

Dva slučaja, samo tadva sem videl v osmih dneh. Ko sem odhajal iz trdnjave, je bilo v njej petsto na koleri obolelih. Kako malo je to v milijonski armadi! Štirje izmed sto bolnikov umrjejo. Pa tudi drugih bolnikov je v primeri z ranjenimi zelo malo. Največ jih oboli od revmatizma. V

prejšnjih vojskah je bilo drugače. Takrat je bilo bolnikov mnogo, mnogo več nego ranjencev. V krimsko vojsko so združene zahodne države poslale okrog 430.000 mož. Od teh je v boju padlo 11.000, ranjenih je bilo 58.000, obolelo pa jih je 100.000. Vsega skupaj je orožje ubilo 17.000 mož, 70.000 pa jih je umrlo na slami bolniške postelje.

Opazovalni zrakoplovi.

Opazovalni zrakoplovi so že precej časa v rabi; v vojne namene so se jih prvi poslužili Francozi koncem 18. stoletja. Njih namen je, da se v krajih, kjer ni znatnih višin, s katerih bi bilo mogoče pregledati sovražne postojanke, dvignejo častniki v zrak, odkoder morejo dati svojim četam, zlasti topništvu več ali manj zanesljiva navodila. Odkar se je vodljivi aeroplan izpopolnil, so se začeli v prvi vrsti tega posluževati v vojski, toda tudi opazovalni zrakoplov je ostal še vedno v rabi, dasi po praktičnosti daleč zaostaja za aeroplanom. Opazovalni zrakoplov je privezan na močno vrv, pod velikim, s plinom napolnjenim balonom visi koš za častnike, opremljen s potrebnimi pripravami za določevanje razdalj in višine. Opazovalno delo v zrakoplovu je precej težavno, večkrat tudi nevarno, kakor nam dokazuje dogodek, ki se je primeril v bitki pri Tannenbergu ob ruski meji.

Dva častnika sta stopila v koš in se dvignila s tal. Žična vrv, ki je držala balon, se je močno napela, ko sta dosegla višino nekaj sto metrov. V zgornjih plasteh zraka je vladal silen veter, ki je premetaval koš s častnikoma, da je bilo vsako merjenje in natančnejše opazovanje nemogoče. Čast-

Nadžkoj Szeptycki, ki so ga Rusi odpeljali v ujetništvo v Kursk.

Kardinal Pietro Gasparri, novi drž. tajnik Sv. stolice.

† Laški zunanji minister Di San Giuliano.

kres in ga položila na mizo tako mirno, da je major obledel. »Roke pri miru!« je rekla, »v hipu, ko se zganeš, zagori in tebe ni več. Poslušaj!«

Stisnila je ustnice za hip, nato gledala strastno vanj, obraz ji je gorel, kakor bi bila blazna.

»Ti si umoril mojega brata v noči, ko je tekla na srbskem prestolu kri, ti si umoril mojega moža in mu oropal najdražje, kar je imel od mene za spomin. Tisti kamen, ki je tebe zapeljal, je tvoj pogin. Sedi mirno!« je siknila, ko je zapazila majhen trepet njegove roke. »Ob tebi sedi žena Prenk Roda, ki te sovraži, ki te je spravila v past. Zini, zgani se in že si uklenjen; kakor sem rešila Šekri pašo, tako sem uničila tvoj bataljon, jaz sem ga uničila, major Jordaković, da se maščujem!«

Milena so gorele oči, beseda se ji je zadevala ob naglem govorjenju, iz nje je bruhalo kakor ogenj.

»Sedaj te sodim jaz, major Jordaković, jaz, Milena, žena Prenk Roda.«

Skočila je pokoncu in zaklicala k vratom:

»Vohun, vohun!«

Majorju so podrhtevale ustnice, iz obraza mu je izginila kri, ko je poslušal njene besede. Zdelo se mu je, da se megli okoli njega; kakor bi bilo treščilo vanj, je vplivalo nanj njeno razodetje. Sprva ni mogel verjeti, obšla ga je misel, da ta ženska blazni. Ko je videl njeno mirno roko na mizi, je spoznal resnico. V njem se je zbudil star vojak, vsi nežni občutki so se izpremenili v smrtno sovrašтво, stalo je nasproti le sovražno bitje, iz oči v oči mu je gledala smrt.

Ko so se odprla vrata, je planil pokoncu ter udaril bliskovito po roki, ki je držala samokres. Zagorelo je in kroglja je prevrtala črvivo desko v stropu.

»Ne boš, od ženske ne padem!«

Zagrabil ji je za orožje in z levico segel za svoj pas. Preden ji je izvil, je zagorelo v drugič, istočasno je sprožil tudi svoj samokres in se opotekel.

Milena je začutila skeleč sunek pod srcem, spustila je orožje in se pritisnila na prsi.

»Prenk Roda!« je zaklicala in se zgrudila na kolena.

Čez majorja se je sklonila patrolja, ki je vstopila, ter videla, da mu je prestreljen

vrat. V njem ni bilo več življenja. Stotnik pa je dvignil Mileno, ki se je naslonila nanj, tiščala roko na srcu in dihnila:

»Dajte mi prstan... v pasu ga ima...«

Stotnik ni razumel; opotekla se je k Jordakovičevemu truplu, segla z roko za pas in izvlekla prstan z rdečim kamnom, ki ji je bil klic za maščevanje. Omahnila je na tla, gledala krvavi blesk in zdelo se ji je, da se smehlja iz njega predrago obličje moža, zdelo se ji je, da žvenkeče nekje oprava njegovega konja, da ji podaja roko.

»Prenk Roda, moj dragi!« je vzkliknila in nesla prstan k ustnam; kaplja krvi na njenih ustnah se je strnila z blestečim rubinom in Milena je poljubila mrzli kamen;

»Zdaj sem s Teboj, moj ljubljeni mož!« je šepnila. Stotnik je stal nemo ob njej in zrl v njen obraz; ker je videl, da se ji gibljejo ustne, se je sklonil, isti hip se ji je sprožila roka na tla, oči so ji osteklele in na obrazu je bil poljub smrti. Roka ji je krčevito tiščala prstan z blestečim rubinom.

Iz bojev ob reki Visli. Krvavi spopad dragoncev in kozakov.

nika sta spoznala, da nič ne opravita, in sta dala vojakom spodaj znamenje, naj potegnejo zrakoplov zopet na tla. Toda preden se je to moglo zgoditi, je butnil ob balon velikanski sunek vetra — koš se je naenkrat umiril, kajti vrv se je pretrgala in zrakoplov je plul z vetrom proti Rusom, ki so bili oddaljeni kakih 50 km. Hitrost prosto letečega zrakoplova je znašala skoro 60 km na uro. K sreči je težka vrv, ki jo je balon vlekel za seboj, hitrost močno ovirala. Pri mestecu Strasburg se je častnikoma slednjič s skrajnim naporom posrečilo, da sta spustila zrakoplov v nižino, toda ko sta se bližala tlam, je nov močan sunek vetra od spodaj prevrnil koš in zrakoplovca sta obležala težko poškodovana na tleh. K sreči še nista bila med

sovražniki; na telefonični poziv se je pripeljal avtomobil Rdečega križa, ki ju je prepeljal v bolnišnico.

† Josip Gombotz.

S smrtjo Josipa Gombotza so se zopet pomnožili grobovi naše akademične mladine: on je prvi dar graškega akademičnega društva »Zarja«. Padel je prvi dan bitke (25. ali 26. avgusta) pri Rahotni v Galiciji, ko je dvignil glavo iz skrivališča, da bi opazoval sovražnika; v tem

hipu ga je zadela krogla v čelo in je bil takoj mrtev.

Ko je oče slišal žalostno novico, je omedlel. Potem je hodil vsak dan pred podobo padlega sina, sklepal roke in šepetal: »Daleč od nas si moral umreti!« Pri vojakihi ima še dva sina, enega starejšega, drugega mlajšega od padlega Josipa.

Josip Gombotz je bil rojen 10. marca 1888 v Dedoncih pri Radgoni na Štajerskem. Po maturi se je vpisal na bogoslovsko fakulteto v Gradcu, pa je čez eno leto izstopil iz bogoslovja in se lotil filozofije. Ravno letos je končal študije in se je pripravljaj na doktorat.

»Zarja«, kateri je l. 1913. bil tudi predsednik, je izgubila z njim enega najbolj vnetih delavcev. Bil je plemenit, zelo

† Akademik Josip Gombotz, padel v Galiciji.

Stotnik Art. Schmidt, padel na sev. bojišču.

† Četovodja Luka Čebašek, padel na severnem bojišču.

Junaški mornarji »Zente«. Ljubljčan Franc Knipic (X), ki se je ob potopu »Zente« rešil in se sedaj nahaja v črnogorskem vojnem ujetništvu.

značajan in globokočuteč. Njegova vesela narava, vedno prekipevajoča dobre volje in dovtipov, mu je pridobila srca vseh tovarišev.

Daleč je njegov grob. Ko se je peljal proti Galiciji, je z Ogrskega pisal svoji zaročenki: »Vozovi, v katerih se peljemo, so vsi obsuti z rožami... A tistih rož, ki mi jih je nasula na pot tvoja draga

Toda bila je ravno nedelja in ta dan ni bilo mogoče dobiti križca. Odlasati se pa z odlikovanjem ni smelo, ker je mogel stotnik vsak trenutek izdihniti. Tedaj je odličen častnik, ki se je udeležil bojev l. 1866., ponudil svoj zaslužni križec, ki ga je ranjeni stotnik sprejel s trepetajočo roko in solznimi očmi ter z obljubo, da se hoče zopet vrednega skazati tega odlikovanja, če mu Bog vrne zdravje.

Počivaj, blagi junak, v zemlji gališki, za dedščino naj nam pa bodo tvoji lepi ideali in načrti.

Zgodovina topa.

Kanonik Iv. Sušnik.

(Dalje.)

V krimski vojni 1854—55 je nova risanica Francozom mnogo pripomogla k uspehu. Streljali so z njo sigurneje na 800 korakov, kot s starimi gladkimi na 300. Pehota je postala artiljeriji naravnost nevarna. Po sedanjem načinu vojskovanja so se napadovalci posamezno raztreseni približevali sovražnim baterijam na 600 do 800 korakov in jeli streljati na mostvo in konje. Topničarji jih s kartečami niso dosegli, s krogami pa na posamezne vojake niso mogli streljati, dočim so sami vedno več moštva in konj izgubljali. Ako niso hoteli topov sovražniku prepustiti, so bili primorani s preostalim moštvom in priprgo topove rešiti in se umakniti.

V istem času so Prusi svojo armado oskrbeli z novimi risanimi puškami (Dreyse), katere so zadaj nabijali in katere so pozneje l. 1866. tako uspešno, žal za avstrijsko armado tako pogubonosno rabili. Že l. 1842. je bilo nekaj oddelkov armade s to puško opremljenih in v vojni z Dansko leta 1849.—50. so iste puške nadkriljevale dansko topnico.

Napredovanje ročnega strelnega orožja je samo ob sebi zahtevalo, da se izpopolni topništvo. Razne poskušnje, da bi pri topovih vpeljali risane cevi, se niso obnesle in trebalo je večletnih skušenj, preden je bilo mogoče sestaviti v resnici porabno orožje. Sardinski major Cavalli je že l. 1832. preskušal risane cevi, posrečilo se mu je pa šele l. 1846. v livarni barona Wahrendorfa na Švedskem sestaviti risan top, ki se je pri poskušnjah dobro obnesel. Cev je bila iz litega železa, v cevi sta bili dve zarezi, kateri sta se polagoma zavijali do dna cevi. Projektil ni bil navadna krogla, temuč podolgovat valjar, ki je prešel na sprednjem koncu polagoma v koničasto ost. Na obeh straneh projektila sta bila po dva bradavicam podobna nastavka, ki

Polkovnik Weber od 27. pešpolka, padel na severnem bojišču.

roka, ni!» Iz domovine pač hrepene za njim krvavordeče rože iz src, ki so ga močno ljubila — pa se izpreminjajo v pasijonke. Kajti smrt je bridka le za tiste, ki ostanejo!

Odlikovanje na smrtni postelji.

V dunajski bolnišnici leži težko ranjen stotnik, ki se je junaško boril na čelu svoje stotnije. Rana je nevarna in pridružilo se ji je še vnetje pljuč. Stotnikov tovariš, ki slušbuje v ministrstvu, je slučajno slišal o njegovi bolezni ter o njegovi edini želji: da zvé cesar, kako hrabro je vodil svojo stotnijo, ter mu še pred smrtjo izreče priznanje. Ko je tovariš isti dan slučajno govoril s prestolonaslednikom, mu je povedal, kako željo ima umirajoči stotnik. Nekaj ur pozneje je prestolonaslednik osebno telefoniral, da je govoril o želji ranjenca s cesarjem in da je vladar podelil umirajočemu stotniku vojaški zaslužni križec z dekoracijo.

† Luka Čebašek.

Luka Čebašek, doma v vasi Moše, župnija Smlednik, je bil sin Ivane Čebašek, ki je poslala štiri vrle sinove v bojno vrsto.

Z izrednimi zmožnostmi in ljubeznivo postrežljivostjo se je pokojni prikupil vsakemu, kdor je prišel z njim v dotiko. Bil je jako delaven član izobr. društva in načelnik Orla v Smledniku. Strojna zadruga in njen lep razvoj je bila njegovo delo.

Kakor otrok se je veselil na dan mobilizacije vojnege pohoda. Hitel je v Galicijo, čeravno bi začasno lahko ostal v Ljubljani, da vadi novince.

Njegova iskrena srčnost mu je postala v častno smrt. Padel je 26. avgusta zadet od krogle.

Mali vojskovodje razpravljajo pred zemljevidom dogodke evropske vojske.

Črnovojniki stražijo železniški most čez Vipavo pri Dornbergu.

Mladostrelci stražijo seneni depó.

Rekruti iz Gornjega grada z godbo požarne brambe na čelu.

sta se v obe vijakasti zarezni ujemala in tako kroglo prisilila, da se je med tekom okrog svoje osi sukala. Na ta način je bila smer projektila ves čas neizpremenjena. Poskušnje so se izborno obnesle. Top ni streljal samo veliko dalje kot gladki topovi, temuč je bilo možno z njim tudi veliko bolj sigurno zadevati.

Francozi so skušali ta prvi uspeh dejansko izrabiti. Sicer je general Paixhans že l. 1844. skušal to vprašanje rešiti, pa njegovi poskusi se niso obnesli. Šele na podlagi Cavallijevega uspehov so Francozi nadaljevali s poskusi in izdelali nov top, ki je Cavallijevega prekašal. — Krimski vojska je sicer zabranila nadaljnje poskuse, po končani vojni so se pa Francozi zlasti z ozirom na nezadostne uspehe starih topov v ravno tej vojni z vnemo lotili dela in v kratkem času velik del svoje armade opremili z risanimi topovi.

Cev je imela 6 risov in podolgovata granata prav tako po 6 bradavičastih nastavkov, kateri so se v rise ujemali, ter je tehtala 4·35 kg. Ti topovi so streljali na 3200 m daljave, dočim so s starimi

gladkimi dosegli kvečemu 1800 korakov. V vojski 1859 z Avstrijo so Francozi povsod prisilili avstrijsko artiljerijo, da se je morala po kratkem boju umakniti, in so tako zelo pripomogli k zmagi pri Magenti in Solferinu. Poleg granat so Francozi porabljali tudi že šrapnele.

Da je naša armada bila po tej vojni

prisiljena tudi svoje topništvo izboljšati, je samo ob sebi umevno.

V bronaste topove so vrezali po 6 risov, kateri so se pa bistveno razločevali od francoskih. Vsak ris je imel v prerezu obliko klina ali trikota, vsa odprtina topa je imela podobo šesterezobate okrogle žage. Projektil je imel na svoji zunanji

Gozd po bitki. Razdejanje, ki so ga povzročili šrapneli.

„Halo! Menaža je prišla!“

strani ravnatako šest klinsto nagnjenih ploskev ter se je v topu ujemal v slično izrezane rise. Topovi so imeli le majhen kaliber in razmerno majhno težo, so bili lahko premakljivi in so streljali zelo sigurno na 3800 m daljave. Rabili so lahko granate in šrapnele. Granate so se pri padcu na zemljo razpočile, šrapneli so imeli premakljivo vžigalico, s katero se je določilo na 100 korakov, kdaj naj se šrapnel v zraku vžge. Dve cevi teh topov se nahajata v ljubljanskem muzeju v pritličju pri glavnem vhodu.

(Dalje.)

Bitka pri Borodinu.

(Iz romana »Mir in vojna« L. N. Tolstoja.)

(Dalje.)

»Recite neapolitanskemu kralju.« je nadaljeval Napoleon strogo, »da še ni poldan in da še ne vidim dovolj jasno na šahovi deski. Naprej!« In lepi adjutant je z globokim vzdihom zdirjal zopet tja, kjer so se ljudje morili. Napoleon pa je vstal in je poklical Kolenkurta in Bertijéja k sebi ter se začel z njima pogovarjati, pa ne o boju. Sredi pogovora, ki je Napoleona začel zanimati, se je Bertijéjev pogled obrnil h generalu, ki je na razgretem konju divjal proti okopu; bil je Beliar. Naglo je razjahal, stopil k cesarju in začel glasno in drzno dokazovati, da so ojačenja potrebna, ter je zatrjeval pod častno besedo, da so Rusi izgubljeni, če cesar dovoli še eno samo divizijo.

Napoleon je brez besede zmignil z ramama in je stopal naprej. Beliar pa je glasno in živahno nadaljeval pogovor z generali, ki so ga obkrožali.

»Vi ste preveč vročekrvni, Beliar,« je slednjič izpregovoril Napoleon in je zopet stopil h generalu. »V vroči bitki se človek pogosto zmoti. Zajahajte, poglejte in se zopet vrnite!«

Beliar še ni zginil, ko je od druge strani prišel nov sel z bojišča.

»Kaj je že zopet!« je vprašal Napoleon v tonu človeka, ki je nevoljen, ker ga neprestano motijo.

»Sir, kralj prosi...«

»Prosi ojačenj?« je dejal Napoleon z jezno kretljivo; pribočnik je pritrdil z glavo in začel sporočati. Toda cesar se je obrnil proč, se dvakrat prestopil, obstal, se zopet obrnil nazaj in poklical Bertijéja.

»Pošljite rezerve!« je ukazal in lahko iztegnil roko. »Katere boste poslali? Kako sodite o tem gosaku, iz katerega sem hotel napraviti orla?«

»Sir, poslal bom divizijo Klapared,« je odgovoril Bertijé, kateri je znal vse divizije, regimente in bataljone napamet. Napoleon je prikimal.

Pribočnik je zdirjal k diviziji Klapared in čez nekaj trenutkov se je »mlada garda«, ki je stala za okopom, pomikala s svojega mesta in Napoleon je molče opazoval njeno premikanje.

»Ne,« se je naenkrat obrnil k Bertijéju, te divizije ne morem poslati. Pošljite rajši divizijo Frijan. Čeprav ni bilo nobenega razloga, da bi pošiljali divizijo Frijan namesto divizije Klapared, in kljub sitnostim in zamudi, ki je nastala, ko so prvo divizijo nazaj poklicali in drugo pripravili, se je povelje točno izvršilo.

Divizija Frijan je pravtako kakor druge izginila v dimu bitke. Od raznih strani so neprestano prihajali pribočniki; vsi so govorili isto, kakor bi bili dogovorjeni. Vsi so zahtevali ojačenj, vsi so pravili, da se Rusi drže na svojem mestu in streljajo prav peklenški ogenj, v katerem se francoska armada taja. Napoleon pa je sedel temno zamišljen na svojem poljskem stolu.

Gospod Bosé, »strastni ljubitelj popotovanja«, ki je bil že od jutra lačen, je stopil k cesarju, se drznil njegovemu veličanstvu svetovati, naj bi zajtrkoval, in je rekel: »Upam, da smem Vaše veličanstvo sedaj že pozdraviti kot zmagovalca.«

Napoleon je odkimal z glavo. Bosé pa je mislil, da se to zanikanje ne nanaša na zmago, temuč na zajtrk, in se je drznil spoštljivo dovtipno omeniti, da nobena

reč na svetu ne sme človeku zagreniti zajtrka.

»Ah, pojdite!« je naenkrat vzkliknil Napoleon nevoljno in se je obrnil. S sladkim smehljajem in lahkim korakom se je Bosé vrnil k ostalim generalom.

Napoleona je obvladalo težko čuvstvo, kakor srečnega igralca, ki lahkomišlno meče svoj denar in neprestano dobiva, naenkrat pa opazi, ravno ko je izračunil vse slučaje igre, da tem gotoveje zgublja, čim bolje je premislil svoj načrt.

Molče je sedel na stolu pred okopom, s povešeno glavo in na kolena oprtimi rokami. Tedaj je pristopil Bertijé in mu svetoval, naj objaha črto in se sam prepriča, kako stvar stoji.

»Kaj? Kaj pravite?« je vprašal Napoleon. »Da, da; ukažite, da mi pripeljejo konja.«

Zajahal je in odjezdil proti Semenovskemu.

V dimu, ki se je počasi jasn timer, so na vsem prostoru, po katerem je sedaj jezdil Napoleon, ležali v mlakužah krvi ljudje in konji, posamezni in v gručah. Take strahote, take množice mrtvecev niso doslej videli niti Napoleon, niti njegovi generali. Med pokanjem topov, ki deset ur niso umolknili, je bila grozna slika še groznejša. (Dalje.)

DOGODBE

Zločinec kot policaj. Nekoč je stopil v trgovino najboljšega londonskega zlatnarja neki človek v uniformi policijskega komisarja in je želel govoriti z gospodarjem trgovine.

»Prišel sem k Vam,« mu je rekel, »da Vas posvarim pred prebrisanim tatom, ki nosi isto uniformo kakor jaz in ki Vas bo kmalu prišel obiskat. Najprej Vam bo rekel, da hodi nekdo v policijski obleki od hiše do hiše in da svari ljudi pred nekim zvitim tatom. — Potem,« je nadaljeval komisar in se je približal mizici, na kateri je ležalo več dragocenih predmetov, »bo take stvari vzel v roko in Vam navidez hotel pokazati, kako ravna tat, ter jih bo vtaknil v žep — takole —« je govoril policaj in je spravil dragocenosti. »Pri tem Vas bo pa še vedno svaril pred dozdevnim policajem in bo slednjič izginil.«

Po teh besedah se je komisar poslovil in lastnik se je šele čez nekaj časa spomnil, da je dragocenosti odnesel seboj.

V zadregi. Slavnega angleškega slikarja Gabriela Rossettia, ki je zaslovel radi portretov slavnih mož iz starega veka po celem svetu, je obiskal nekega dne indijski knez, ki je njegová dela pazno ogledoval. Potem se obrne k slikarju:

»Rad bi Vam dal naročilo! Naslikajte mi mojega očeta!«

»Ali je Vaš gospod oče sedaj v Londonu?« vpraša slikar.

»Ne, moj oče je mrtev,« odgovori knez. »Ali imate morda kako njegovo sliko, fotografijo ali kaj podobnega?«

»Ne, nimam ničesar takega.«

»Kako naj ga potem slikam?« odgovori začudeno slikar. »To je vendar nemogoče!«

»Kako nemogoče?« vpraša knez. »Saj ste vendar slikali Julija Cezarja, Hanibala, Janeza Krstnika in teh tudi niste videli! Zakaj bi torej ne mogli naslikati mojega očeta?«

Kljub tehtnemu ugovoru je moral Rossetti ponudbo vendar odkloniti.

Amerikanec in Italijan. Ko je ameriški general Jakson, hrabri zmagalec v mnogih bitkah, nekoč potoval po Italiji, mu je v Neapolju eden meščanov z ljubeznivo uslužnostjo

razkazoval razne zanimivosti. K tem zanimivostim je spadal naravno tudi Vezuv, kateremu se je zljubilo ravno takrat bljuvati.

»Kako božanstveno, kako veličastno!« je vzkliknil z vso navdušenostjo Italijan. — »Ti plameni — to žarenje! Kajne, take naravne krasote, kot Vam jo nudi naš Vezuv, doma še niste videli!«

»Ne,« je odgovoril hladno Amerikanec, »zato sem pa videl našo Niagaro! Ta bi v dveh minutah vaš malenkostni Vezuv pogasila!«

Albert I.,
novi kralj rumunski.

ZDRAVSTVO

Nahod in žepni robci. Pogostoma opazimo, da dobi v rodbini, ki stanuje v tesnem stanovanju, drug za drugim nahod. Večinoma je tu raznašalec žepni robec. Ko ga iztegne nahodni iz žepa, stresa po zraku povzročitelje nahoda, tudi žep se umaže od robca, umažejo se roke. V umazanem perilu leži zopet robec tako, da vdihuje lahko vsak posušeno materijo iz njega. Kaj je treba? Menjaj pogostoma robec in umij si vselej roke po uporabi robca. Zepe izčisti večkrat s salmijakom. Umazane robce namoči takoj in izper; če to ni mogoče, jih zavij v papir. Te robce je treba vselej posebej izprati, in sicer izprati parkrat iz tople vode, preden jih namiliš. Zelo pametno je, rabiti ob hudem nahodu čist, mehak papir in metati ta papir sproti v peč. Vsak žepni robec izlikaj pred uporabo z vročim železom.

Opekline se pozdravijo hitro z rumom, žganjem ali z navadnim špiritom. Nalij tega v posodo in drži opečeni ud v tekočini, ki bo izvlekla vse bolečine. Če je pa koža odrgnjena in meso opečeno, namoči čisto platneno krpo v žganju in polagaj krpo na opekline. Ko se krpa segreje, deni drugo. To ubrani, da se ne naredo rane in mehurji, in vzame bolečine.

Influenca zabrani uživanje kislega zelja. Kadar čutiš, da so ti težki udje in glava, da te prehaja mraz in vročina, užij nekoliko kislega zelja z oljem in česnom. Najbolje je sirovo zelje. Treba pa je, da prezvečiš zelje prav dobro. Uživanje sirovega ali kuhanega

zelja z oljem je dobro tudi ob napadu pljučnice in griže. Neki zdravnik je dognal ob času hude griže, da ni napadla griža oseb, ki so užile po večkrat na dan kislega zelja. — Tudi kot obkladek je kisló zelje izvrstno za pljučnico ali kadar se hoče vneti kri. Devaj obkladke na zatilnik in na pljuča in zamenjaj s svežim zeljem, kadar se je obkladek segrel. Kislo zeljnico pijejo na kmetih tudi za jetiko, če se vzdiguje kri. Sveže zeljnato pero namaži s smetano in deni na prisad ali na razboljeno kožo; se bo hitro pozdravila. — Kislo zelje torej ni samo za »mačka«.

Za krvaveče ali gnojne dlesni. Polovico rženega žganja in polovico kolinske vode (Kölnerwasser) zmešaj v steklenici in zamaši. Zjutraj in zvečer kani tega toliko v pol kupice mlačne vode, da postane voda mlečna, in si s tem izpiraj usta. Bolne dlesni in zobje se bodo pokrepčali, zdrave bo varovalo tako izpiranje bolezní.

GOSPODINJA

Žaltave orehe opari s slanim kropom ali z mlekom in jih pusti v tej tekočini, dokler se ne ohladi. Potem potegni grenko kožico raz jedrc in posuši jedrca v pečici.

Jelenje rogovje opereš. Namoči mehko krtačo v mlačno vodo, okrtaj rogovje in pusti, da se posuši, potem namaži s petrolejem, da se roženine ne loti črv. Ako se črni deli rogovja ne svetijo več, namoči tista mesta z raztopino mangano-kislega kalija, ne smeš pa namočiti s kalijem sivkastih koncev rogov.

Zlomljene nakitne glavnik zlepiš z raztopino enakih delov mrtvikove smole (Mastiks) in lanenega olja. Raztopine namaži na zlomljena kosa in ju stisni vkup.

Blago postane nepremočno. Platno za jadra, navadno platno in bombaževe tkanine namoči v raztopino 100 g parafina in 8 g voska, raztopljenih v 500 g bencina. — Volnene tkanine namoči v raztopino ilovice na jesihu, raztegni in posuši.

Nové lončene posode ne smeš postaviti takoj na hud ogenj. Tako posodo nalij z mrzlo vodo in pusti, da polagoma zavre, potem naj se ohladi voda v njej. Stara je tudi navada, deti v nov lonec par gorečih ogljev (od lesa), vlti nanje kropa in pokriti posodo — ali namazati posodo od znotraj z redkim popom iz pšenične moke. Taka posoda ne počí rada in ni škodljiva zdravju. — Za mleko je lončena posoda najboljša, tudi zelje in žganci so bolj okusni v njej. Počena lončena posoda vztraja še cela leta, ako jo daš zvezati. Za umivanje je zvezan lonec res da malo siten, pa saj se dobe krtače in metlice!

Beli madeži na barvanih tleh nastanejo vsled umivanja tal z vročim lučom. Zmešaj pepel cigarete z vodo in namaži s to kašo madeže. Ko je stala 24 ur, izmij tla s čisto vodo.

Barvana tla izgube lesk po umivanju z vodo. Lepo se svetijo zopet, če jih zdrgneš s cunjó, namočeno v terpentín ali petrolej. Terpentín prežene tudi mrčes in je ugoden zdravju.

Stare klobuke porabiš lahko za šolne ali za podplate. Za šolne razreži klobuk, če je dovolj velik, na dve polovici, položi na nogo in sešij prvi konec nad prigríbam. Kar pride pri peti čez, odreži in vstavi tako, da se bo prijelo pete. Podplat podloži od zunaj najbolje zopet s kosom starega klobuka. Taki šolni ali šlebedre so topli in mehki. — Da se vzravna klobuk, ga namoči v vrelo vodo, raztegni in obteži, posuši. Ako hočeš dati klo-

buku drugó obliko, ga deni na kako primerno stvar, zmoči in vleci, gladi, dokler ne dobi zaželjene oblike. — Operejo se stari črni klobuki lepo s črno kavó in osvežijo z bencinom.

Pobledelo pisanje od črníla počrni zopet: Namoči večkrat zganjeni pivnik v raztopini železnega vitriola in ga položi za nekaj minut na pisanje.

DROBIŽ

Pošta pred sto letí. Dandanašnji se često pritožujemo, da pošta počasi in nezanesljivo posluje. Toda sedanje poštné razmere so v primeri s pošto pred sto leti naravnost čudovito urejene, vzorne. Takrat še ni bilo poštnih nabiralnikov, ki bi jih tudi rabiti ne mogli, ker tedaj še ni bilo poštnih znamk. Vsakdo je moral nesti svoje pismo na pošto, kjer ga je dal zvačati, in je plačal zanj 6 ali 12 srebrnih grošev, kakršna je pač bila teža. Kljub temu, da je bila poštnina visoka, se je mnogo pisalo. Pred 100 leti je bilo še zelo malo časopisov in tako so ljudje vse važnejše novice naznanjali znancem v pismih. Vsakdo je hitel, da je bil ob določenem dnevu gotov s pismi in ovoji, ter jih je oddal poštnemu vozu, ki jih je prevažal od mesta do mesta. Na »zapoznele dostave« so bili ljudje zelo navajeni, zlasti ob času spomladnih povodnji in deževja. Velikokrat se je dogodilo, da je voz obtičal na sredi poti. Zlasti prijetno je bilo v takem slučaju za popotnike, ki so morali čakati po par ur, dokler ni prišla priprega iz bližnje vasi. Političnih in drugih važnih spisov odličnih osebnosti niso zaupali pošti. Te so prenašali sli-jezdci, ki so na določenih postajah menjavali konje in še precej urno opravljali svojo službo. Velik preobrat v poštnem prometu se je zgodil l. 1840., ko je Anglež Rowland Hill iznašel in uvedel poštné znamke.

LISTNICA

J. H. v Z. Vseh poslanih fotografij ne moremo objaviti, ker se nam je nabralo preveč podobnih slik.

K. C. v P. Prevoda ne moremo priobčiti.
S. v M. Prejeli.

Tiska in izdaja *Katoliška tiskarna v Ljubljani.*
Odgovorni urednik *Josip Klovár.*

V vojnem času

je potrebna zanesljiva ura ali žepna budilka, kakoršne Vam nudi resnično domača svetovnoznana tvrdka, ki je največja zaloga zlatnine in briljantov, sedaj po znižanih cenah.

Naj nihče ne zamudi prilike!

F. ČUDEN, LJUBLJANA

samo Prešernova ulica št. 1
Lastna tovarna ur v Švici .. Naročujte veliki cenik zastoj, tudi po pošti franko.

Prodajalna Katol. tiskovnega društva (B. Pičman)

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom svojo veliko in bogato zalogo šolskih potrebščin, kakor:

zvezke, ovijalni, pisalni in risalni papir, svínčnike, šestila, ravnila, peresa, črníla, radirke, góbe, kredó, šolske knjige itd.

Cenjena naročila se hitro
.. in točno izvršujejo ..

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Ko- pitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“,
kokarde in pentlje z napisi
za društva se izgotavljajo
v najkrajšem času
po zmernih cenah.

**Katoliška
tiskarna
II. nadstr.**

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Ostanki krasnega novega zimskega blaga za obleke so došli na zalogo. - Ostanki se prodajajo vsako sredo in soboto za skoro polovične cene na zalogi pri podjetju 'HERMES' bratov Vokač v Ljubljani v Šelenburgovi ulici št. 5 v prvem nadstropju (nasproti glavne pošte).
Ostanke pošiljamo s pošto vsak dan takoj, ko dobimo naročilo.

Naslov za pisma zadostuje: Podjetje zvezdnih tkanin 'Hermes' Ljubljana G.

Zahtevajte novi cenik od ostankov!

Pište še danes

po pogoje radi nakupa izborne turške srečke na ugodno mesečno odplačevanje! V srečnem slučaju zamorete že pri prhodnjem žrebanju 1. dec. postati lastnik

400.000 frankov!

Srečkovno zastopstvo 11, Ljubljana

Opozarjamo pri nakupu vsakovrstnega obuvala za dame, gospode in otroke na edino moderno domače podjetje te stroke tovarno Peter Kozina & Ko. v Tržiču. Tvrška ima v Ljubljani, Breg št. 20, veliko zalogo samolastnih priznanih najboljših in za vsako nogo priležnih izdelkov. Cene so vsled tega, ker se prodaja iz tovarne neposredno, brez konkurence.

Izšla je ravnokar

Cena izvođu 24 vinarjev. Razprodajalci dobe velik popust.

Družinska Pratika

za leto 1915

Ravnokar izišli letnik naše „Družinske Pratique“ s podobo sv. Družine na naslovni strani se odlikuje izmed vseh dosedanjih po posebno izbrani, mnogovrstni vsebini in izredni obilici krasnih slik.

Omenjamo predvsem obširne popise o grozodejstvu v Sarajevu, življenjepisi posl. dr. Žitnika, katol. shod v Ljubljani, belokranjsko železnico, svetovno vojsko itd. Poleg tega pa najde čitatelj v „Družinski Pratici“ mnogo zabavnega in poučnega berila ter obilo gospodarskih tabel in pojasnil. Vsakdo, staro in mlado, bo našel v tem letniku „Družinske Pratique“ obilo pouka in razvedrila.

in se dobiva odslej pri založništvu v Ljubljani
Kopitarjeva ulica 6

poleg tega pa tudi v „Katoliški Bukvarni“, Pred škofijo in v „Prodajalni Katol. tiskovnega društva“ prej G. Ničman v Ljubljani kakor tudi skoro v vseh trgovinah z mešanim blagom v Ljubljani in po deželi.

Slovenci, segajte po tem najcenejšem ljudskem koledarju.

Zahtevajte ga povsod!

Samo še par sto knjižic

Zločin v Sarajevu

je na razpolago. Kdor še nima te lične knjižice, naj si jo pravočasno nabavi, dokler ne poide. Razpečava jo „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani. Stane s poštnino vred samo 80 vinarjev.

„Balkan“

trgovska spedijska in komisjska delniška družba

Ljubljana, Dunajska c. 33.

Prvo ljubljansko javno skladišče.

Centrala: Grst.

Prevažanje blaga vsake vrste. Prevažanje pohišstva s pat. pohištenimi vozovi v mestu in na vse strani. Redni nabiralni promet z Dunajem, Prago, Trstom itd.

Zacarinjevanje.

Točna postrežba. Cene zmerne. Telefon št. 100

Mladeničem, ki odhajajo k vojakom naj kupijo starši, sorodniki ali znanci prekorišten molitvenik

Slovenskim fantom za slovo na pot v cesarsko službo

spisal, kaplan Jernej Hafner. Molitvenik ima priročno obliko, da ga lahko vedno nosi vojak seboj v naprtnem žepu, ne da bi ga količkaj oviral. Iz molitvenika bo črpal vojak pogum in tolažbo tudi v najtežjih dneh vojaškega življenja, vsak čas mu bo poklical v spomin zlate nauke staršev in ga varoval, da ne zaide na pota časne in večne pogube. Tudi če ga smrt doleti na bojnem polju, jo bo iz božje roke vdano sprejel. Molitvenik velja trpežno vezan z rdečo obrezo K 1'20, šagrin, zlata obreza K 2'20, najfinejša vezava K 3'20.

Vojska na Balkanu 1912/13. Sestavila profesorja dr. Vinko Sarabon in Anton Sušnik. Elegantno broširano K 6'50.

Kdor naroči to knjigo dobi povrh zemljevid Srbije, Črne gore in drugih balkanskih držav brezplačno priložen. Knjiga „Vojska na Balkanu“ je ena najlepše opremljenih slov nskih knjig; obsega vse polno raznih vojnih slik med besedilom, mnogo fino izvršenih tabel, ki predočujejo razne prizore na bojiščih med bitko in po končanih bitkah, dalje razne skice, načrte in dva zemljevida. Knjiga je v zemljepisnem, zgodovinskem in narodopisnem oziru nad vse poučna; med resne in krvave vojne dogodke sta znala pisatelja vplesti tudi toliko zanimivih in zabavnih dogodbic, da ima knjiga prijetno zabavno lice, in jo bo vsakdo z veseljem in

zanimanjem čital. Knjiga seznanja bralca z nad vse strahotnimi, pa tudi tolažilnimi dogodki na bojnem polju.

Vojska na daljnem vzhodu (med Rusi in Japonci). Spisal dr. Evgen Lampe. Cena K 4'80, eleg. vezana K 6'— . Pred par leti so si stali nasproti Rusi in Japonci v krvavi vojski; danes sta si oba naroda zaveznika in se vojskujeta z nami in našimi zavezniki. Knjiga je jasen dokaz, da so Rusi močni le na videz, da je pa sistem v njih armadah nezadosten, da tudi poveljništvo ni sposobno in se ne zaveda svoje odgovornosti, da manjka discipline in vestnosti. Ta knjiga je danes še prav posebno zanimiva, ker nam odkriva marsikaj iz sovražnega tabora. Knjiga obsega v podobi in besedi opise vseh pripomočkov moderne vojske posebno na morju, pa tudi na suhem.

Laško-slovenski slovar. Dizionario italiano-sloveno. Sestavil dr. Janko Valjavec, vezan K 4'50. — To je najboljši in najobširnejši laško-slovenski slovar. Obsega nad

40.000 besedi. Slovar, ki je po vsebini, pa tudi po svoji tehnični izvršitvi na visku, ima priročno žepno obliko in bo radi svoje popolnosti dobro služil vsem slojem.

Naša zdravila in njih uporaba v domačem zdravilstvu. — Cena K 1'20, vez. K 1'80. — Namen praktične knjige je, zopet spraviti v veljavo naša stara preiskušena domača zdravila, katera je naš moderni čas žal popolnoma pozabil. Bog sam nam je v naravi podaril najboljše leke proti raznim boleznim in ta knjiga nas uči te leke spoznavati in pravilno rabiti.

Zdravilna zelišča. Prirejena po nemški knjižici župnika Jan Künzleja. Cena 60 vin. To knjižico smemo imenovati zbirko receptov za bolezni, ki najbolj in najpogosteje mučijo ljudi. Knjižica je kratka pa jedrnata in obsega marsikatero tako preprosto domače zdravilo, ki pa bolje učinkuje kakor najrazličnejši moderni leki, ki jih naštevajo obširne zdravilne knjige.

Zelišča v podobi. Cena 60 v. Ta knjižica prinaša v naravnih barvah slike raznih zelišč, tako, da bo oni, ki raznih zelišč ne pozna, s pomočjo te knjižice iste lahko spoznal in našel. Vse tri knjige tvorijo lepo celoto, katera bi morala tvoriti domačo lekarno vsake slovenske hiše.

Zločin v Sarajevu. Tragična smrt prestolonaslednika Fran Ferdinanda in njegove soprogo vojvodinje Hohenberg. Z mnogimi slikami. Cena 70 v, po pošti 80 v. Knjižica obsega najnatanejši popis strašnega zločina, ki je na nedeljo pred sv. Petrom in Pavlom iztrgal iz naše srede ljubljene prestolonaslednika ter njegovo zvesto družico in do dna pretresel srca vsega čutečega človeštva.

UHER-PREMOG :: LJUBLJANA